

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Liber sextus Decretalium

Bonifatius <VIII., Papst>

[Basel], 10. Dez. 1477

De foro competenti

[urn:nbn:de:bsz:31-321569](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-321569)

Quartūdecimuz. In mare intellige in muliere. xij. a sic itellige p̄dictā deē. s̄ resti. spo. ex pre. et p̄baē. s̄. e. li. de elect. m̄dēnitatib⁹. s̄. s̄ despon. impu. otinebaē

Spūalib⁹. puta in matrimonio. a similib⁹.

Depēdentib⁹. vt dote q̄ dependet a m̄rimonio s̄ do. te post diuor. resti. c. iij. d. xvj. i. s̄ iuratore sic ma ior.

Debeb. in m̄rimonio s̄ erat ex p̄sum in p̄dca deē. ex pre. s̄ qz q̄daz di cebāt id spēate i caz nali m̄rimonio ideo emanauit s̄ lata con stitutio s̄ qz id esset in spūali p̄baē per deē. s̄ elec. duduz. i. s̄ regul. postulaſti. ad s̄ facit. qz huius voluminis opilato res s̄ tutel. et curis non posuerūt tanq̄ de materia nob̄ non multum necessaria. et aduerte quia q̄d hic dicitur tenebāt quidam indistincke inno. dicebat qz de/ bebat dari curator seculū qz in s̄. se. de minore. xij. dicitur. hostien. autem suo capite et quadā similitudine distins guebat inter maios rem. xvij. an. vt tūc haberet locū prima opi. quia talis pro dire potest in publi cū. iij. q. viij. s̄. tria. ad s̄. s̄. v. li. de p̄cut. q̄ generalit̄. in fi. vel. xvij. s̄. m̄ ea q̄ no. de offi. dele. cum viceſimum. a. i. minor. xvij. ut tunc habeat locū opi. inno. a. hanc viā mediā dicebat tene dā ar. de offi. dele. querenti. s̄. no. de eta. et q̄. indecoz. et in summa eiusdem ti. s̄. etas. s̄ reprobatur hec opinio. vt hic vides. ris hoc tener. s̄. de eta. et q̄. ex ratioe

Nō pote. in glo. vlt. s̄. mo nec requiritur patris

Eiusdē. nō em̄ sufficit. auētas. non em̄ de partimos nialib⁹ tractam⁹ in q̄b⁹ id locū hz. C. de bo. que li. cuz optet. a. l. cū nō solū. et. i. in fi. c. nec impatoris vel alte rius iudicis secl̄aris. cuz spūalis et eccl̄astica sit cā. xvij. di. bñ q̄daz. s̄. s̄. ius. at si clerici. et s̄. ar. ottingit. ar. ff. ad erebel. ille a. q̄. s̄. fi. a. l. se. i. l̄. dā. p̄ totum. C. s̄. cur. s̄. ad lites. ad s̄. C. s̄. cur. fut. l. fi. in p̄n.

Dūndi. s̄. spūale. q̄i s̄ t̄palib⁹ n̄ depēdētib⁹ se itroz mittē si debeat ar. i. p̄. s̄. n̄. n̄ forte rōne plone. puta si i

Infāte. i. septēmo. s̄. s̄. despo. ipub. li. cleric⁹ est teras. et. c. accessit. minor enim etas ignorat q̄d v̄deat. C. de fal. mo. l. i. in fi. s̄. dices quam causaz spiritualem tractare p̄t minor infante. m̄rimonium em̄ cel sponsalia etrah̄ non p̄t. et in predictis iurib⁹ beneficium eccl̄ias tium habere nō potest. vt no. s̄. de p̄ben. sup inordina ta. q̄lis ḡ erit s̄ causa. forte dispensatione pape ad p̄t⁹ est beneficium de q̄ agit vel defendit. vel forte repetit vel ab eo repetunt v̄sute. vel s̄. nat⁹ de illegitimo m̄rimonio. de or. cog. tuam. vel his similia.]

Alter⁹. epi. scilicet vel officialis. jo. an.

agendū et defendenduz p te vel pcuratores quez ad s̄ ostituehdum decre ueris admitti debeb. Si vero infra quartumdeci mum annum existas p te agere aut defendē nō po teris super ip̄s sed vel p tuum ep̄m vel per officia lem eius tibi curator da bitur ad lites h̄mōi exer/ cendas aut tu ip̄e si maiō infante fueris cum aucto ritate alteri⁹ eorundē p curatore ad eas poteris deputare. **D**elegatus etiā ap. se. et s̄ delegat⁹ ab eo tibi si nō habeas cu ratorem dare valeāt vel auctoz ostituehdi pcura tores p̄stare ad illas cau

Ab eo delegatō ordinarij nō dicit q̄ si ordinari⁹ s̄ to/ legare nō possit. ad hoc. ff. de offi. p̄cō. l. nec quicq̄. s̄. vbi decteto. et sup s̄ vide q̄d no. s̄. de resti. in inf. c. pe. et quod dixi. s̄. de offi. vi. licet

Curatore. forte ḡnalit̄ vel

Procuratorē. cū est maior septēnio. vt. s̄. x. p̄.

Specialiter ab ordi/ nario datum

Ventilā de. dele gata em̄ eis causa et omnia delegata viz dentur sine quibus causa rē. de offi. des legā. p̄. et ea

Mōi. l. spūali bus a depēdētib⁹.

Regularit̄ et s̄ hz locuz etiā in ma iore. C. s̄. bo. q̄ lib. cuz oportet et. l. cū non solū et est s̄. ve rum suo nomine se/ cusi sit alterius p curator. s̄. e. li. s̄. p curat. qui generalit̄ ter. ij. s̄. et. ff. de minor. cū mandato p̄deo aut dixit regu lariter. quia casuali ter extra h̄cī castrē si peculio in quo eti am extra patre agit ff. de iudic. lis nuls la. Itē cuz impetrat v̄mam etatis dum modo sit maior. xj. C. de his q̄ ve. eta. impe. l. ij. in momen tanea possessiōe. C. q̄ le. s̄. perso. l. vlt.

fas vel lites dumtaxat q̄ coram ip̄s fuerint venti lande. **I**n huiusmodi q̄z litib⁹ siue causis quanq̄z in potestate p̄ris existas nec alias absq̄ ip̄s assen su in iudicio regularit̄ ef se possis eius cum de his se intromittē nō habeat nequaq̄z requiri debebit assensus. **I**nno. c. iij.

De foro competenti.

Romana ecclesia a istra. nec appel lationis articulo p̄termisso nec alias etiā cū minime appellatū exti terit t̄mens a rēpus vel e ius officialis de caus cle riorum tanq̄z iudices si cet in ip̄s iudem clerici

Itē cū agit de thoro violato. ff. de adulē. si maritus. s̄. lex iulia. Interdicto de lib. ho. exhibēdo. ff. de lib. ho. ex h̄. l. iij. s̄. si mulier. Itē s̄m canon. vidz. q̄ di. s̄. m̄ dē cō quiraē fili⁹ de p̄e. s̄. de spō. non ē. ij. q. viij. q̄riē. vbi de s̄. a. xij. q. iij. s̄. eccl̄ia. Itē in casu. ff. s̄. ius. si longi. **I**n his et similib⁹ minor a in potestate ostitue⁹ agit

Romana p̄termisso. l. 3 p ap. ad archiepm̄ dixi causa deuoluat et de ea cognoscē possit. tamē de p̄ncipali q̄one cognoscē n̄ p̄t n̄ pus de appellatō ne cognoscat etiā p̄tib⁹ assententib⁹ sine voluntate suffraganei qz in s̄ casu p̄inde esset ac si sine voluntate suf fragana p̄ simplice querelā cognoscēt q̄d nō p̄t facere s̄. e. li. de offi. or. c. i. a sic fraus fieret illi ostōni. a s̄ in tellige cū appellat̄ an̄ s̄. naz q̄n appellat̄ a sententia iudex appellacionis statim de p̄ncipali cognoscat s̄ hoc. s̄. de ap. vt debet⁹ i glo. p̄. et p̄ hoc approbat̄ opinio ho sti. q̄ no. i. e. li. de ap. cordi. qz illa deē. locum hz specia li ter in papa. in archiepiscopo enim locum non hz vt s̄ vi des. sic etiā soluiē ararium illius deē. ad istam satis ta/ men videtur qz in quolibet inferiori a papa locū etiā ha beat decre. illa. qui per simplices querelam possit ad ius et sic possit intelligi opi. inno. vt ibi dicam. jo. an.

Exterit. et sic addit per simplicem querelam

Remen. vel ali⁹ quilibet. de offi. or. c. i. s̄. e. li.

Cleric⁹. in laicis sec⁹ qz puatoz assensus rē. C. de iudic. om. iud. puatoz

Judices. bene dicit. quia

Admōi qz. f. mietē vel recognouēt o tractū corā illo
b Officiales licet em̄ idēz sit o historiū epī et officialis
fui vt. j. de ap. romana non tñ iurisdictōez hz in officialē
Sepi. vt. s. e. c. f. ij. iudex secularis qui vult cleri
Ecclares iudices/ cū opellē ad debita etiā hōda
Toluenda p ecclēsticū iudicē desistere opellatur. fuit
tracta de sine deē.
extrauagantis que
incipiebat. quia nō
contingit.

Nulla obsequen
di em̄ est eis neces
sitas non auctoritas
impādi. xvij. dis. c.
i. de consti. ecclēstia
et de re. ec. nō alie
cum laicis. cum fi.
Ecclēstias s.
ec̄ si ordinez clerica
lē n̄ hēant vt h̄ligio
h̄ et oūfi. xij. q. i.
Eis se / duo sūt
cularib9 iudicibus.
Eaz psonarum
ecclēstiarum
Samabli. qz ē
h̄ ecclēsticā li
bertatē. j. de immu.
ec. c. vl. et pe.
Compellūt. de
facto. n̄ est hoc con
tra bonōi. qui h̄nt
statutū q̄ om̄is con
tract9 fact9 cum re
tore ecclēstie vale
at. n̄ q̄ p̄as tenet
illud executioni mā
date
Compescendos
ocōd. j. s. iutiūt. c.
licet d̄ excep. c. ij. de
sen. ex. decernimus.
Sm. c. laicus

corā ip̄is nec eozundē suf
fragan eoz subditos cō
pellāt coraz se occasione
h̄mōi iuri nec stare p̄ ar/
chieps ip̄se i suoz suffra
ganeoruz officiales ⁊ sub
ditos pro eo q̄ vocati ab
ip̄o nolūt querelātib9 in
sua p̄nciā r̄ndē ecclēsticā
exercē cēsura. **D**ni. viij.
Slicz ip̄is nulla com
petat iurisdictio i hac p̄
te psonas ecclēstias ad
soluendū debita sup̄ quib9
corā eis otra ip̄as ea
rū exhibent̄ litere vel p/
batiōes alie inducunt̄ dā
nabili p̄sumptione com
pellunt a temeritate hu
iusmodi p̄ locoz ordina
rios cē. ec. decernim9 cō
Compescendos. **D**em
Vm. c. laic9 pro q̄

One iuramenti laic9 ut illud seruet coram iudice ec
clēsticō oueniē. tracta fuit hec deē. d̄ extrauaganti cle
mentis q̄ incipiebat. sua nob̄ nobil̄ vir henric9. e. ti.
Soluiti. an fideiussor qui soluit v̄suras illas a debi
tore repetat die vt no. s. de fideiuss. c. ij. et ante solutio
nem agit fideiussor otra debitorem vt ipsum fideiussio
absoluat in casibus. s. de fideiuss. c. vlē. a. c. constitutus
Obligaueras. oñ n̄ erat in op̄ione creditoris quē vel
let ouenire debitorē vel fideiussorez. hodie non qd̄ die
vt. s. de fideiuss. c. ij. in p̄ma glo. / damnū vnde p̄mum
m̄. **I**ndemnem. n̄ sic senetebat. merebatur qd̄ esse nō
debet. s. de fideiuss. c. ij. vbi de h̄. / iudic. nouit. ⁊. po
n̄. **I**uramēti. xij. q. i. c. vl. s. de / stremo. de ele. vene
rabilē q̄ idē in alijs crimib9 ecclēsticis. q̄ no. s. e. ti. cum
o. **P**remissa. q̄ semp̄ censurā hz p̄ceder. xij. q. ij. / sit
indigne. xij. q. ij. de illicita de sen. ex. sacro
Teneē. ex trib9 tenebat. ex iure cōmuni et pacto et
vinculo iuramenti. ex vltimo corā ecclēstia oueniē vt h̄ videt

Exceptionis. pemptoria lic. otestatōez non impe
dit. nisi sit de re semel finita q̄. **P**eremptorie
de pemptorijs et dilatorijs. dic vt no. d̄ excep.
ceptionē. i. p̄ma glo. et est peremptoria que intencio
nem agentis pimit. vt pactum de p̄petuo non petendo ⁊

exceptio doli mali et iuramentum de non agendo vel ac
culando. ff. de excep. l. i. et. ij. s. de accu. veniens
Defensionis. d̄ram facit int̄ exceptionē et defensionē
pactū em̄ de non petendo siue iuramentū ip̄o iure tollit
naturalē obligatiōē h̄c numeratio. h̄ non ciuilē ip̄so iu
re. h̄ ope exceptionis illā elidit. ff. de solu. stichum. s. na
tural. isti. d̄ excep.
s. p̄terea. d̄ defensionē
p̄p̄e d̄nt q̄ ip̄so iure
actōez tollūt vt so
lutio. acceptilatio
quia solutione eius
qd̄ debet et accepti
latione omnis obli
gatio tollitur. isti.
q̄b9 modis ob. tol
in prim. et. s. itez p̄
acceptilationēz itē
renunciatio dici p̄t
defensio s̄ renun. su
per h̄. vij. q. i. q̄ pi
culosum. de elec. cuz
inter. h̄mōi em̄ de
fensionē non p̄p̄e
d̄nt exceptiones cū
non excludant actio
nez. quia ibi nulla ē
actio. ff. de excep. l.
ij. licet large excep
tiones dicuntur. q̄a
excludunt agentem
fm̄ h̄.

soluisti etaz pecunie quā
titatē in q̄ p̄ eo te fideiuf
sorio noie obligaueras te
seruare recuset indemne
otra iuramentuz a se pre
stitum temere veniendo
ip̄m coraz ecclēsticō iu
dice ad e9 foz rōne iura
menti cāe h̄mōi cognitio
nos cū p̄tinere de iure po
teris ouenire vt ip̄z moni
tione p̄missa p̄ cen. ecclē
stias q̄ te sup̄ p̄dictis
vt tenetur huz indemnez
p̄uia ratione cōpellat.
Ino. nij. in oci. lug. d̄.

De litis contestatione.
Exceptionis pem
ptorie seu defen
sionis cuiuslibet
p̄ncipal̄ cognitionem ne
gocij otigētis an litē cō
testatā obiect9 nisi de re
iudicata transacta seu fi

iudicandi fuit vis transacta bona fide. vt transactio tene/
at. ff. de pactis. tres fratres. finita p̄ osensū vel longo
silentio. Et sūpta fuerunt h̄ verba. ff. ad se. o. terculia.
l. i. s. vl. ff. de ⁊. fig. transacta. e. t. l. se. Quod dixi finita
osensū p̄t intelligi p̄ iuramentū delatū a pte parti. quia
tale iuramentū maiorem hz auctēz q̄ res iudicata. ff. de
iutiūt. l. ij. s. de iutiūt. a si xps. ibi. om̄s controuertie zē
q̄ post tale iuramentum nihil est querendū. ff. e. nō erit.
s. dato. ad h̄ de accusa. venēs. merito ḡ ista otestatio
nē impediūt. obligatio em̄ semel extincta zē. ff. de solu.
qui res. s. aream. de cō. di. nij. queris. c. d̄ remis. p̄ig. ex
causa. nec intendit papa lites sopitas p̄ sua suscitare res
sc̄pta. s. d̄ resp̄. nō nulli. a resp̄tū impetratū tacite d̄ re
iudicata. a q̄ nō ē appellatū nō tenz. c. sen. rescin. n̄ pol
se. l. impetrata. et p̄ transact. a lite recedit. c. d̄ trāfact.
fratris tui. et. l. cās. de transact. c. i. Item si p̄ iurand
vt d̄m est finitū sit negocium restaurari nō debet. **I**so
ista h̄c. otestationē impediūt. h̄ pone. s̄z q̄ finā n̄ tenuit
puta qz iudex nō fuit q̄ eā tulit. vt q̄ transactio dolo fa
cta fuit vel nō fuit iure finitū negociū. nunquid audiens
dus ē. Et dic q̄ sic fm̄ h̄. vtz p̄ p̄dcas. l. ff. ad tercul. l.
i. in fi. ff. de ⁊. fig. transacta. qz p̄ iudicialia sūt ista. a p̄
tractada. de oz. cog. tuaz. sed pone opposita ē res iudic.

tural. isti. d̄ excep.
s. p̄terea. d̄ defensionē
p̄p̄e d̄nt q̄ ip̄so iure
actōez tollūt vt so
lutio. acceptilatio
quia solutione eius
qd̄ debet et accepti
latione omnis obli
gatio tollitur. isti.
q̄b9 modis ob. tol
in prim. et. s. itez p̄
acceptilationēz itē
renunciatio dici p̄t
defensio s̄ renun. su
per h̄. vij. q. i. q̄ pi
culosum. de elec. cuz
inter. h̄mōi em̄ de
fensionē non p̄p̄e
d̄nt exceptiones cū
non excludant actio
nez. quia ibi nulla ē
actio. ff. de excep. l.
ij. licet large excep
tiones dicuntur. q̄a
excludunt agentem
fm̄ h̄.
Obiectus. id est
obiectio
Judicata. c. de
re iudi. l. vl.
Transacta. c. de
transact. causas
Finita. sufficte
bat h̄ dieē q̄ oia cō
prehendit vt dixi
p̄. et q̄ dicit iudica
ta die cū h̄. ab eo cui